

СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ В СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

©2018 ГРИЦАЄНКО Г. І., ГРИЦАЄНКО М. І.

УДК 330.322.3.37

Грицаєнко Г. І., Грицаєнко М. І. Соціальні інвестиції в соціальний капітал

Метою статті є визначення сутності соціальних інвестицій, обґрунтування рівнів їхнього здійснення, а також виявлення механізмів впливу на соціальний капітал. Проаналізовано динаміку рівня довіри в українському суспільстві, на підставі чого зроблений висновок про кризу тотальної особистісної та інституціональної недовіри, а також необхідність систематичної роботи з формування соціального капіталу. Визначено сутність соціальних інвестицій як таких, що спрямовуються на розвиток об'єктів соціального середовища, у тому числі людського та соціального капіталів. Запропоновано соціальні інвестиції вивчати на нано-, мікро-, мезо-, макро- та мегарівнях. Розглянуто відповідні інвестори і бенефіціари, а також можливі напрями активізації їхньої діяльності. Перспективою подальших наукових досліджень визначена розробка механізму ефективної взаємодії міжнародних організацій, урядових структур, представників бізнесу і громадянського суспільства в цілому з метою формування стратегії соціального інвестування, яка сприятиме реалізації структурних реформ і забезпеченню сталого розвитку України.

Ключові слова: соціальний капітал, довіра, соціальні інвестиції, рівні соціального інвестування, бенефіціари соціальних інвестицій.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 17.

Грицаєнко Галина Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, Таврійський державний агротехнологічний університет (пр. Богдана Хмельницького, 18, Мелітополь, Запорізька обл., 72315, Україна)

E-mail: gritsaenkog@gmail.com

Грицаєнко Микола Ігоревич – кандидат економічних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет (пр. Богдана Хмельницького, 18, Мелітополь, Запорізька обл., 72315, Україна)

E-mail: nick.gric@gmail.com

УДК 330.322.3.37

Грицаєнко Г. И., Грицаєнко Н. И. Социальные инвестиции в социальный капитал

Целью статьи является определение сущности социальных инвестиций, обоснование уровней их осуществления, а также выявление механизмов влияния на социальный капитал. Проанализирована динамика уровня доверия в украинском обществе, на основании чего сделан вывод о кризисе полного личностного и институционального недоверия, а также о необходимости систематической работы по формированию социального капитала. Определена сущность социальных инвестиций как таких, которые направляются на развитие объектов социальной среды, в том числе человеческого и социального капиталов. Предложено социальные инвестиции изучать на нано-, микро-, мезо-, макро- и мегаровнях. Рассмотрены соответствующие инвесторы и бенефициары, а также возможные направления активизации их деятельности. Перспективой дальнейших научных исследований определена разработка механизма эффективного взаимодействия международных организаций, правительственных структур, представителей бизнеса и гражданского общества в целом с целью формирования стратегии социального инвестирования, которая будет способствовать реализации структурных реформ и обеспечению устойчивого развития Украины.

Ключевые слова: социальный капитал, доверие, социальные инвестиции, уровни социального инвестирования, бенефициары социальных инвестиций.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 17.

Грицаєнко Галина Іванівна – кандидат экономических наук, доцент, Таврический государственный агротехнологический университет (пр. Богдана Хмельницкого, 18, Мелітополь, Запорожская обл., 72315, Украина)

E-mail: gritsaenkog@gmail.com

Грицаєнко Николай Игоревич – кандидат экономических наук, Таврический государственный агротехнологический университет (пр. Богдана Хмельницкого, 18, Мелітополь, Запорожская обл., 72315, Украина)

E-mail: nick.gric@gmail.com

UDC 330.322.3.37

Gritsaenko G. I., Gritsaenko M. I. The Social Investment in Social Capital

The article is aimed at defining the essence of social investment, substantiating the levels of their implementation, and identifying the mechanisms of influence on social capital. The dynamics of the level of trust in the Ukrainian society is analyzed, on the basis of which the conclusion about the crisis of complete personal and institutional distrust, as well as the necessity of systematic work on the formation of social capital, has been made. The essence of social investments as such, which are directed on development of objects of social environment, including human and social capitals, has been defined. It has been suggested to study social investment on the nano-, micro-, meso-, macro- and mega-levels. The relevant investors and beneficiaries, as well as possible directions of their activity activation, are considered. Prospect for further scientific researches should be development of mechanism for efficient interaction of international organizations, governmental structures, representatives of business and civil society as a whole with the purpose of formation of strategy of social investment, which would facilitate the implementation of structural reforms and ensure the sustainable development of Ukraine.

Keywords: social capital, trust, social investment, levels of social investment, beneficiaries of social investment.

Fig.: 2. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 17.

Gritsaenko Galina I. – PhD (Economics), Associate Professor, Tavria State Agrotechnological University (18 Bohdana Khmelnytskoho Ave., Melitopol, Zaporizka obl., 72315, Ukraine)

E-mail: gritsaenkog@gmail.com

Gritsaenko Mykola I. – PhD (Economics), Tavria State Agrotechnological University (18 Bohdana Khmelnytskoho Ave., Melitopol, Zaporizka obl., 72315, Ukraine)

E-mail: nick.gric@gmail.com

Сьогодні для ефективного функціонування економіки необхідним ресурсом стає соціальний капітал. Він безпосередньо накопичується та використовується в соціальній сфері, розвиток якої потребує нового підходу до соціального інвестування –

головного інструменту соціальної відповідальності на всіх рівнях.

Значний внесок у розробку теоретико-методологічних і практичних основ створення та накопичення соціального капіталу зробили такі науковці:

іноземні: Г. Беккер, П. Бурдьє, Дж. Коулмен, Д. Норт, Р. Патнем, Ф. Фукуяма; А. Дж. Ханіфан; вітчизняні: М. Туган-Барановський, Н. Корж, Н. Пачева, О. Шпикуляк та багато інших. Проблеми соціальних інвестицій висвітлені у наукових працях таких дослідників, як О. Веретенникова, К. Волощук, З. Галушка, В. Кужель, А. Мельничук, В. Надрага, О. Черних, Б. Язлюк та багатьох інших. Незважаючи на значну кількість публікацій, залишаються недопрацьованими питання впливу соціальних інвестицій на формування соціального капіталу, чим обумовлюються актуальність обраної теми досліджень і мета статті.

Головною метою статті є визначення сутності соціальних інвестицій, обґрунтування рівнів їхнього здійснення, а також виявлення механізмів впливу на соціальний капітал.

Ключовим ресурсом ефективного функціонування економічної системи в сучасних умовах є соціальний капітал, сутність якого проявляється у сукупності здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри.

Характерною рисою соціального капіталу є рівень довіри, який склався у суспільстві. На рис. 1 наведено дані національних щорічних моніторингових опитувань 1992–2016 рр. [13] про динаміку відповідей респондентів на твердження: «Нікому не довіряти – найбезпечніше».

Так, у 2016 р. з твердженням, що «нікому не довіряти – найбезпечніше», погодилися 35,1% респондентів, не погодилися 12,5%, більше половини опитуваних відповіли «не знаю» та 0,3% не надали відповіді. Порівняно з 1992 р. відсоток респондентів, які висловилися за тотальну недовіру в суспільстві, зменшився на 11,6 в. п., але й тих, хто був не згоден із запропонованим твердженням, також поменшало майже на третину (на 28 в. п.). Водночас відсоток тих, хто сумнівається в однозначній відповіді, зріс майже на 40 в. п., причому стрибкоподібне зростання спостерігалось у 2014 р. Вважаємо, що в суспільстві намітилися неминучі зміни щодо рівня взаємної довіри, хоча відбуваються вони дуже повільно.

У табл. 1 наведено дані про оцінку довіри в українському суспільстві в 1994–2016 рр.

Групування відносин довіри в українському суспільстві за різними рівнями – від міжособистісних контактів до відносин громадян до держави, соціальних інститутів і влади – надає можливість зробити такі висновки. Традиційно найвищий рівень довіри українці проявляють до сім'ї та родичів – за 1994–2016 рр. оцінка коливалася від 4,4 до 4,6 бала. До групи з відносно високими оцінками довіри – від 3,0 до 3,5 балів – попали армія (3,1 бала), церква та духовенство, вчені України (3,3 бала), волонтери, колеги (3,4 бала), а також співвітчизники, сусіди (3,5 бала). До групи із середніми оцінками довіри – від 2,4 до 3,0 балів – увійшли астрологи, керівники державних підприємств (2,4 бала), засоби масової інформа-

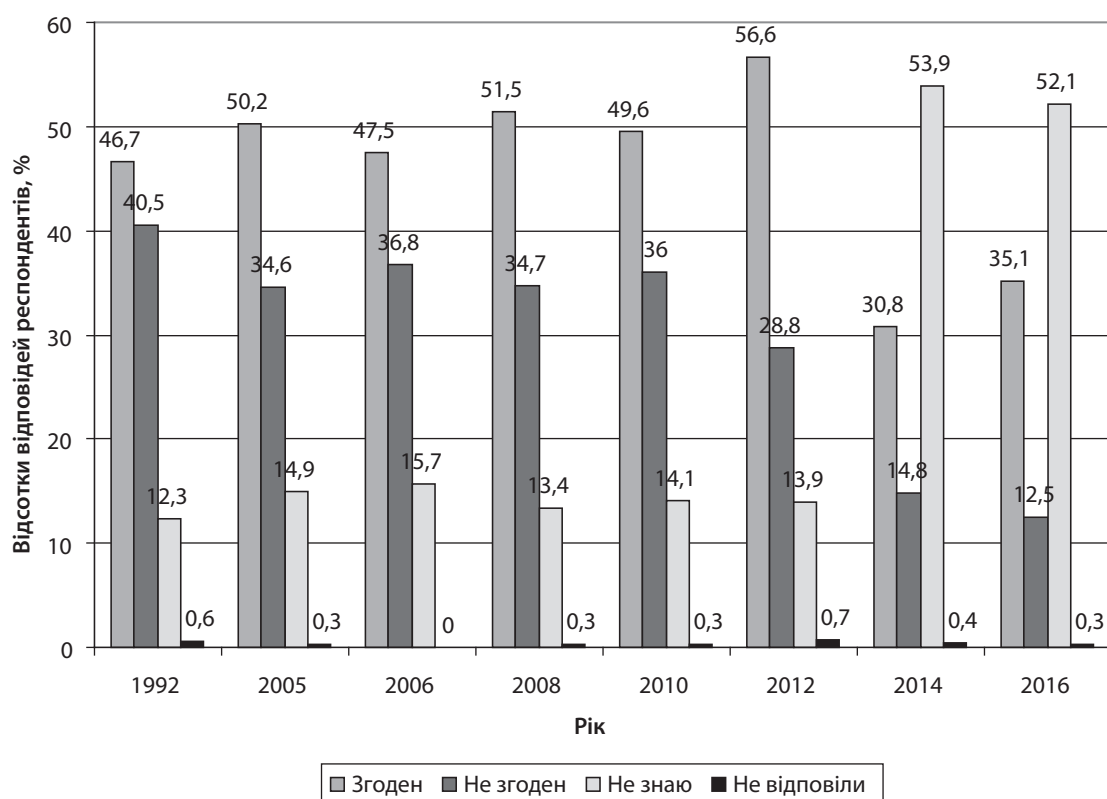

Рис. 1. Динаміка відповідей респондентів на твердження: «Нікому не довіряти – найбезпечніше»

Джерело: складено на основі [13].

Динаміка оцінки довіри в українському суспільстві*

Довіра	Рік													
	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Сім'ї та родичам	4,5	4,6	4,5	4,6	4,5	4,4	4,5	4,6	4,6	4,5	4,5	4,6	4,5	4,6
Співвітчизникам	3,1	3,2	3,2	3,1	-	3,2	3,4	3,4	3,4	3,3	3,4	3,4	3,4	3,5
Сусідам	3,3	3,3	3,2	3,2	-	-	3,3	3,4	3,4	3,3	3,4	3,4	3,3	3,5
Волонтерам													3,5	3,4
Колегам	3,3	3,3	3,3	3,2	3,5	3,3	3,4	3,5	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	-
Церкві та духовенству	3,1	3,0	3,0	3,1	3,3	3,3	3,4	3,5	3,5	3,3	3,2	3,3	3,3	3,3
Вченим України													3,4	3,3
Армії	3,2	3,1	3,0	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,0	2,8	2,6	3,1	3,0	3,1
Благодійним фондам, громадським асоціаціям і об'єднанням							2,4	2,4	2,6	2,5	2,5	2,6	2,5	2,9
Приватним підприємцям	2,4	2,4	2,4	2,5	-	-	2,6	2,7	2,6	2,5	2,5	2,6	2,7	-
Профспілкам	-	-	-	-	2,5	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	2,6
Засобам масової інформації (телебачення, радіо, газети)	2,7	2,7	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	3,0	2,6	2,5	2,5
Місцевим органам влади	-	-	-	-	2,3	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,2	2,5	2,3	2,5
Астрологам	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3	2,2	2,4
Керівникам державних підприємств	2,5	2,3	2,3	2,4	-	-	2,7	2,6	2,6	2,5	2,4	2,4	2,4	-
Податковій інспекції							2,3	2,5	2,5	2,4	2,3	2,2	2,2	2,0
Міліції	2,3	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3	2,4	2,4	2,3	2,1	1,9	2,1	1,9	2,2
Президенту	2,3	2,6	2,1	2,7	2,2	2,3	2,7	2,5	2,9	2,2	2,1	2,8	2,3	2,1
Страховим компаніям	-	-	-	-	1,9	2,1	2,2	2,3	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	-
Прокуратурі	-	-	-	-	2,3	2,4	2,4	2,4	2,3	2,1	2,0	2,0	1,9	2,0
Судам	-	-	-	-	2,3	2,4	2,4	2,4	2,3	2,1	1,9	2,0	1,9	2,0
Банкам	-	-	-	-	2,1	2,3	2,6	2,6	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	2,0
Верховній Раді	2,3	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,5	2,3	2,4	2,0	1,8	2,1	2,0	1,9
Уряду	2,3	2,3	2,1	2,4	2,2	2,3	2,5	2,4	2,6	2,1	1,9	2,4	2,0	1,9
Політичним партіям	-	2,0	2,1	2,1	2,1	2,2	2,4	2,2	2,2	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9
Комуністичній партії	2,3	2,1	2,4	2,2	-	-	2,2	2,2	2,2	2,1	2,0	1,6	1,7	1,8

Примітка: * – середній бал розраховувався для 5-ти бальної шкали, де 1 – повна недовіра, а 5 – повна довіра.

Джерело: складено на основі [13].

ції, місцеві органи влади (2,5 бала), профспілки (2,6 бала), приватні підприємці (2,7 бала), благодійні фонди, громадські асоціації й об'єднання (2,9 бала). Найнижчу оцінку довіри – від 1,8 до 2,2 бала – отримали Комуністична партія (1,8 бала), Верховна Рада, Уряд, політичні партії (1,9 бала), прокуратура, суди, банки (2,0 бала), Президент, страхові компанії (2,1 бала), податкова інспекція і поліція (2,2 бала).

Наведені дані свідчать про кризу тотальної особистісної та інституціональної недовіри в українському суспільстві. Вважаємо, що одним зі шляхів подо-

лання існуючої проблеми, покращення ситуації є систематична робота з формування соціального капіталу. Погоджуємося с думкою Г. Бонолі, який стверджує: «Перспектива соціальних інвестицій спрямована на підтримку іншої економіки, ніж після 1945 року – економіки, основаної на знаннях. У цій новій економіці знання вважаються рушійною силою продуктивності та економічного зростання. Тобто, економіка, основана на знаннях, спирається на кваліфіковану та гнучку робочу силу, яка може легко адаптуватися до потреб економіки, що постійно змінюються, але та-

кож є двигуном цих змін» [16]. Тобто, сьогодні одним з головних чинників формування соціального та людського капіталу, а також розвитку економіки в цілому стануть соціальні інвестиції.

Існують різноманітні погляди на сутність поняття «соціальні інвестиції». Так, К. Волощук [2], З. Галушка [3] визнають їх як вкладення ресурсів в об'єкти соціального середовища з метою поліпшення якості життя людей. В. Кужель [8], Л. Мельничук [9], Б. Язюк [15], Н. Морел, Б. Палієр та Й. Палме [17] наголошують на головному змісті соціальних інвестицій як інвестуванні в розвиток людського капіталу. Як інструмент реалізації соціально орієнтованого бізнесу пропонують визначати соціальний капітал І. Гришова й Т. Шабатура [7], О. Черних [14]. На загальносоціальному значенні соціальних інвестицій роблять акцент О. Веретенникова [1] і В. Надрага [10]. Безумовно, у кожній наведеній дефініції є розумне зерно. Вважаємо, що соціальними є інвестиції, які спрямовуються на розвиток об'єктів соціального середовища, у тому числі людського та соціального капіталу.

З позицій комплексного, системного підходу доцільно розглядати соціальні інвестиції як складну багаторівневу ієрархічну систему (рис. 2).

На **нанорівні** соціальним інвестором виступає індивід – фізична особа, яка вкладає власні ресурси в допомогу як окремим іншим особам, так і цілим групам – сім'ї, друзям, сусідам, колегам по роботі, населенню територіальних громад та країни в цілому.

Ілюстрацією соціальних інвестицій нанорівня є Всесвітній індекс благодійності (*The World Giving Index*) – комбінований інтегральний показник, який

вимірює ставлення населення країн до благодійної допомоги. Індекс розраховується за результатами опитувань населення і враховує не тільки грошові пожертвування, але й інші форми допомоги нужденним – волонтерську діяльність та поміч незнайомій людині [11]. У 2010 р. (рік початку дослідження) Україна посідала одне з останніх місць у рейтингу приватної благодійності (150 місце серед 153 країн, населення яких брало участь в опитуваннях), але у 2017 р. порівняно з 2010 р. піднялася на 60 позицій – до 90 місця. Незважаючи на позитивні тенденції, стан благодійності, а отже, і соціальних інвестицій на нанорівні, залишається низьким.

На **мікрорівні** соціальні інвестиції розглядаються з позиції підприємства, яке вкладає грошові та інші види ресурсів в об'єкти соціального середовища для покращення життя окремих індивідів, власних трудових колективів, територіальних громад, а також громадян країни в цілому. Вважаємо, що соціальні інвестиції підприємства впливають на їхню ефективну діяльність за рахунок зростання продуктивності праці (через збільшення людського капіталу) та зниження транзакційних витрат (шляхом розвитку соціального капіталу).

На регіональному рівні (**мезорівні**) соціальні інвестиції проявляються у вкладеннях органами регіональної влади ресурсів у потреби як окремих індивідів, так і населення територіальних громад і країни в цілому. Вони безпосередньо впливають на стабільність усієї соціально-економічної системи країни.

На **макрорівні** соціальні інвестиції здійснюються в напрямку підвищення соціального достатку

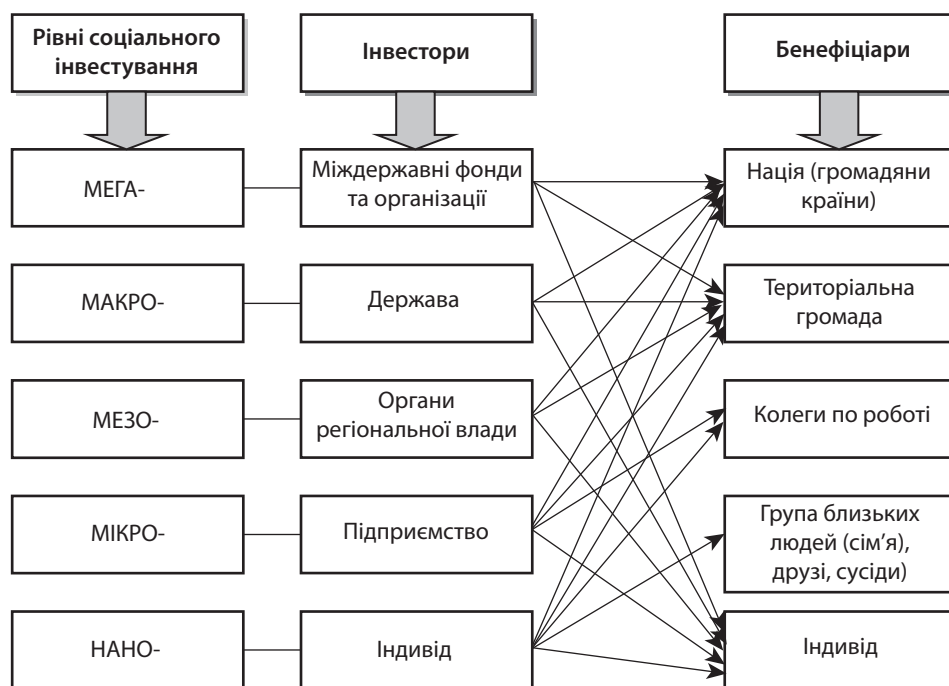

Рис. 2. Інвестори та бенефіціари соціального інвестування за рівнями

Джерело: авторська розробка.

через вкладення державними інститутами коштів та інших видів ресурсів у добробут окремих індивідів, населення територіальних громад та країни в цілому.

На нашу думку, перспективним напрямом соціального інвестування макрорівня може стати так званий «безумовний базовий дохід» (ББД) – соціальна концепція, яка передбачає регулярну виплату певної суми грошей кожному члену певного співтовариства з боку держави або іншого інституту. Виплати повинні проводитися всім членам спільноти, незалежно від рівня доходу і без необхідності виконання роботи. Вважається, що введення ББД здатне забезпечити населенню гідний рівень життя, звільнити час для творчості та освіти, подолати наслідки масових втрат робочих місць через розвиток робототехніки, а також стати гідною альтернативою системі державного соціального забезпечення. У різні роки експерименти із застосування ББД проводилися в Німеччині, Індії, Італії, Канаді, Намібії, Нідерландах, США. З 1 січня 2017 р. пробна система виплат ББД стартувала у Фінляндії. Участь в експерименті взяли 2 тис. учасників у віці від 25 до 58 років, які станом на листопад попереднього року отримували допомогу по безробіттю. Кожному учаснику пілотної програми держава щомісяця виплачує €560 – це стільки ж, скільки отримує фінський безробітний без урахування стажу та наявності дітей. Усі два роки експерименту його учасники будуть отримувати ці гроші, навіть якщо заробляти почнуть в кілька разів більше.

На **мегарівні** соціальні інвестиції здійснюються міждержавними фондами і організаціями відносно окремих індивідів, населення територіальних громад і країни в цілому. Соціальний капітал, який формується в тому числі завдяки цим інвестиціям, впливає на ефективність міжнародних господарських зв'язків: зростання довіри до транснаціональних корпорацій, найбільших інвестиційних банків, фондів а також інших глобальних інститутів знижує ризики при здійсненні трансакцій і, відповідно, зменшує трансакційні витрати.

Прикладом соціальних інвестицій мегарівня є діяльність міжнародних організацій через Український фонд соціальних інвестицій, який є неприбутковою організацією, створеною у 2000 р. для підтримки соціально незахищених верств населення, а також ініціатив територіальних громад і громадських організацій. Він мобілізує кошти міжнародних донорів та спрямовує їх на покращення соціально-комунальної інфраструктури та соціальних послуг. Партнерами фонду є Європейський союз, Світовий банк, Уряд Німеччини через Німецький банк розвитку (KfW), Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA), Уряд Японії, Міністерство у справах міжнародного розвитку Уряду Великої Британії (DFID), Фонд імені Чарльза Стюарта Мота, Міжнародний фонд «Відродження», ПРООН, Канадське агентство міжнародного розвитку. Показники діяльності фонду наведено в *табл. 2*.

Таблиця 2

Показники діяльності Українського фонду соціальних інвестицій

Область	2002–2008 рр.		Заплановано у 2017 р.	
	Реалізовано мікропроектів	Інвестовано, млн грн	Реалізувати мікропроектів	Інвестувати, млн грн
1	2	3	4	5
Автономна Республіка Крим	199	115		
Вінницька	71	58		
Волинська	30	8,9		
Дніпропетровська	26	10,15	11	79,7
Донецька	111	54		
Житомирська	22	8,3		
Закарпатська	42	15,7		
Запорізька	15	7,1	11	53,1
Івано-Франківська	36	14		
Київська	42	20	41	129,5
Кіровоградська	35	31		
Луганська	93	42,7		
Львівська	107	87	2	18,5
Миколаївська	22	7,4		
Одеська	23	8,3		
Полтавська	29	12,3		

1	2	3	4	5
Рівненська	37	13		
Сумська	36	10,5		
Тернопільська	22	9,7		
Харківська	28	12,9	13	77,1
Херсонська	22	7,4		
Хмельницька	59	23,5		
Черкаська	19	9,1		
Чернівецька	35	17,3		
Чернігівська	33	8,2		

Джерело: складено на основі [12].

Так, за 2002–2008 рр. найбільша кількість мікропроектів була реалізована у Львівській (107), Донецькій (111) областях та Автономній Республіці Крим (199), найменша – в Запорізькій області (15). За розміром інвестованих коштів лідирували Вінницька (58 млн грн), Львівська (87 млн грн) області та Автономна Республіка Крим (115 млн грн), найменша кількість інвестицій була реалізована в Запорізькій області (7,1 млн грн). У 2017 р. Українським фондом соціальних інвестицій заплановано реалізувати у Дніпропетровській області 11 мікропроектів на суму 79,7 млн грн, у Запорізькій – 11 мікропроектів на 53,1 млн грн, у Харківській – 13 мікропроектів на 77,1 млн грн, у Києві – 41 мікропроект на 129,5 млн грн., у Львові – 2 мікропроекти на 18,5 млн грн.

Поняття «соціальні інвестиції» та «соціальний капітал» мають щільний взаємозв'язок. Соціальні інвестиції сприяють створенню та збільшенню соціального капіталу, і, навпаки, соціальний капітал в змозі активізувати процеси соціального інвестування. Вважаємо, що в розвитку соціальних інвестицій і соціального капіталу на **нанорівні** велика роль належить освіті та вихованню, у тому числі вищій освіті [6]. Стимулом для корпоративних благодійників на **мікрорівні** могли би стати податкові пільги – внесення витрат бізнесу на соціальні програми до переліку витрат, що знижують базу оподаткування з податку на прибуток. Формуванню соціального капіталу на **мезорівні** сприятиме створення об'єднаних територіальних громад [4; 5]. На **макрорівні** необхідні розробка та реалізація державної політики, спрямованої на більш високу продуктивність та зайнятість, кращі показники здоров'я, соціальну інтеграцію, вищу якість життя населення. На **мегарівні** необхідне вироблення обґрунтованої стратегії ефективної взаємодії міжнародних донорів та урядових структур.

ВИСНОВКИ

Одним із важливих ресурсів розвитку економіки в теперішній час виступає соціальний капітал, інструментом його формування – соціальні інвестиції,

які доцільно розглядати як складну багаторівневу ієрархічну систему. Ефективна взаємодія міжнародних організацій, урядових структур, представників бізнесу і громадянського суспільства в цілому потребує розробки стратегії соціального інвестування, що є перспективою подальших наукових досліджень, які матимуть вагоме значення для реалізації структурних реформ та забезпечення сталого розвитку України. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Веретенникова О. В.** Інститут соціального інвестування: сутнісні ознаки та функціональний прояв у світлі поглядів класиків економічної теорії. *Вчені записки університету «КРОК»*. Сер.: Економіка. 2013. Вип. 33. С. 11–17.
- 2. Волощук К. Б.** Характеристика інтелектуальних і соціальних складових інноваційно-інвестиційного потенціалу агропромислових підприємств. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2013. Вип. 21. С. 117–122.
- 3. Галушка З. І.** Соціальні інвестиції підприємств як інструмент соціальної відповідальності бізнесу. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Сер.: Економічні науки. 2012. Вип. 1. С. 193–198.
- 4. Грицаєнко М. І.** Місце соціального капіталу у формуванні та об'єднанні територіальних громад. *Бізнес Інформ*. 2017. № 8. С. 116–123.
- 5. Грицаєнко М. І.** Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. *Modern Economics*. 2017. № 4. С. 63–74. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/social-capital-of-territorial-communities-and-their-associations/>
- 6. Грицаєнко М. І.** Роль ВНЗ у формуванні соціального капіталу регіону. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 129–136.
- 7. Гришова І. Ю., Шабатура Т. С.** Соціальні інвестиції як інструмент реалізації соціально-орієнтованого бізнесу. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Сер.: Економіка і менеджмент. 2014. Вип. 4. С. 183–186.
- 8. Кужель В. В.** Соціальна політика та соціальні інвестиції підприємств агропродовольчої сфери. *Економічний форум*. 2015. № 1. С. 286–294.
- 9. Мельничук Л. С.** Сутність та значення соціальних інвестицій. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 434–437. URL: <http://global-national.in.ua/>

issue-11-2016/19-vipusk-11-cherVEN-2016-r/2138-melnichuk-l-s-sutnist-ta-znachennya-sotsialnikh-investitsij

10. Надрага В. І. Теоретичні аспекти фінансування соціальних інвестицій. *Фінанси України*. 2014. № 2. С. 70–78.

11. Офіційний сайт Благодійного фонду допомоги Charities Aid Foundation (CAF). URL: www.cafonline.org

12. Офіційний сайт Українського фонду соціальних інвестицій. URL: <http://usif.org.ua/>

13. Українське суспільство 1992–2016. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг/за ред. д-ра екон. наук В. Ворони, д-ра соц. наук М. Шульги. Київ: ІС НАН України, 2016. 546 с.

14. Черних О. В. Сутність та значення політики соціальних інвестицій в діяльності підприємств. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2008. № 1-2. С. 80–86.

15. Язлюк Б. О. Фундаментальні та прикладні економічні механізми підприємств при реалізації соціальних інвестицій як основа інноваційного розвитку держави. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 18. № 2. С. 280–285.

16. Bonoli, G. The politics of the new social policies. Providing coverage against new social risks in mature welfare states. *Policy and Politics*. 2005. Vol. 33. Issue 3. P. 431–449.

17. Morel, N., Palier, B., Palme, J. A European social investment strategy? *Perspectives on Europe*. 2011. Vol. 41. Issue 2. P. 40–46.

REFERENCES

Bonoli, G. "The politics of the new social policies. Providing coverage against new social risks in mature welfare states." *Policy and Politics*. Vol. 33, no. 3 (2005): 431–449.

Chernykh, O. V. "Sutnist ta znachennia polityky sotsialnykh investytsii v diialnosti pidpriemstv" [The essence and significance of the policy of social investments in the activities of enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, no. 1-2 (2008): 80-86.

Halushka, Z. I. "Sotsialni investytsii pidpriemstv yak instrument sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu" [Social investments of enterprises as a tool of social responsibility of business]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho institutu*. Ser.: *Ekonomichni nauky*, no. 1 (2012): 193-198.

Hryshova, I. Yu., and Shabatura, T. S. "Sotsialni investytsii yak instrument realizatsii sotsialno-orientovanoho biznesu" [Social investment as an instrument for implementing a socially-oriented business]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*. Ser.: *Ekonomika i menedzhment*, no. 4 (2014): 183-186.

Hrytsaienko, M. I. "Mistse sotsialnoho kapitalu u formuvanni ta obiednanni terytorialnykh hromad" [The place of social capital in the formation and association of territorial communities]. *Biznes Inform*, no. 8 (2017): 116-123.

Hrytsaienko, M. I. "Rol VNZ u formuvanni sotsialnoho kapitalu rehionu" [The role of higher education institutions in shaping the social capital of the region]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 8 (2017): 129-136.

Hrytsaienko, M. I. "Sotsialnyi kapital terytorialnykh hromad ta yikh obiednan" [Social capital of territorial communities and their associations]. *Modern Economics*. 2017. <https://modecon.mnau.edu.ua/social-capital-of-territorial-communities-and-their-associations/>

Kuzhel, V. V. "Sotsialna polityka ta sotsialni investytsii pidpriemstv ahroprodovolchoi sfery" [Social policy and social in-

vestments of agro-food enterprises]. *Ekonomichnyi forum*, no. 1 (2015): 286-294.

Melnichuk, L. S. "Sutnist ta znachennia sotsialnykh investytsii" [The essence and importance of social investment]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2016. <http://global-national.in.ua/issue-11-2016/19-vipusk-11-cherVEN-2016-r/2138-melnichuk-l-s-sutnist-ta-znachennya-sotsialnikh-investitsij>

Morel, N., Palier, B., and Palme, J. "A European social investment strategy?". *Perspectives on Europe*. Vol. 41, no. 2 (2011): 40-46.

Nadraga, V. I. "Teoretychni aspekty finansuvannia sotsialnykh investytsii" [Theoretical aspects of financing of social investments]. *Finansy Ukrainy*, no. 2 (2014): 70-78.

Ofitsiyni sait Blahodiinoho fondu dopomohy Charities Aid Foundation (CAF). www.cafonline.org

Ofitsiyni sait Ukrainskoho fondu sotsialnykh investytsii. <http://usif.org.ua/>

Ukrainske suspilstvo 1992–2016. Stan ta dynamika zmin. Sotsiologichnyi monitorynh [Ukrainian Society 1992-2016. Status and change dynamics. Sociological monitoring]. Kyiv: IS NAN Ukrainy, 2016.

Veretennykova, O. V. "Instytut sotsialnoho investuvannia: sutnisni oznaky ta funktsionalnyi proiav u svitli pohliadiv klasykiv ekonomichnoi teorii" [Institute for Social Investments: Essential features and functional manifestation in the light of the views of the classics of economic theory]. *Vcheni zapysky universytetu «KROK»*. Ser.: *Ekonomika*, no. 33 (2013): 11-17.

Voloshchuk, K. B. "Kharakterystyka intelektualnykh i sotsialnykh skladovykh innovatsiino-investytsiinoho potentsialu ahropromyslovykh pidpriemstv" [Characteristics of the intellectual and social components of innovation and investment potential of agro-industrial enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnogo ahrarno-tekhnichnoho universytetu*, no. 21 (2013): 117-122.

Yazliuk, B. O. "Fundamentalni ta prykladni ekonomichni mekhanizmy pidpriemstv pry realizatsii sotsialnykh investytsii yak osnova innovatsiinoho rozvytku derzhavy" [Fundamental and Applied Economic Mechanisms of Enterprises in the Implementation of Social Investments as a Basis for the Innovative Development of the State]. *Ekonomichnyi analiz*. Vol. 18, no. 2 (2014): 280-285.